

Fimmtudaginn 9. febrúar 1995.

Nr. 364/1992.

Ólafsfjarðarbær

(Árni Pálsson hrl.)

gegn

Búnaðarbanka Íslands

(Ólafur Birgir Árnason hrl.)

og gagnsök

Ábyrgð. Vanlýsing.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Garðar Gíslason og Markús Sigurbjörnsson og Friðgeir Björnsson dómstjóri.

Aðaláfrýjandi skaut þessu máli til Hæstaréttar með stefnu 14. september 1992. Hann krefst aðallega sýknu af öllum kröfum gagnáfrýjanda, en til vara, að þær verði lækkaðar verulega. Þá krefst hann málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti úr hendi gagnáfrýjanda.

Gagnáfrýjandi skaut málinu til Hæstaréttar með stefnu 16. nóvember 1992. Hann krefst þess aðallega, að aðaláfrýjanda verði gert að greiða sér 14.536.000 krónur, til vara 13.538.590,90 krónur, en til þrautavara 12.064.820 krónur, í öllum tilvikum með dráttarvöxtum samkvæmt III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá 24. janúar 1989 til greiðsludags. Til ýtrustu þrautavara krefst gagnáfrýjandi staðfestingar hins áfrýjaða dóms að öðru leyti en um málskostnað, en hvernig sem málið fer, krefst hann málskostnaðar úr hendi aðaláfrýjanda í héraði og fyrir Hæstarétti.

I.

Gagnáfrýjandi tók við greiðslu 8. júlí 1988 frá Landsbanka Íslands, að fjárhæð 18.942.000 krónur, vegna sölu Sævers hf. á grásleppuhrognum til K. Jónssonar & Co. hf. á Akureyri, en afurðir þessar höfðu verið veðsettar gagnáfrýjanda til tryggingar fyrir afurðalánnum hans til fyrrnefnda félagsins. Greiðslan var lögð inn á tékkareikning Sævers hf. hjá gagnáfrýjanda 12. júlí 1988, en í kjöl-

farið ráðstafaði gagnáfrýjandi henni upp í skuldir félagsins við sig með eftirfarandi hætti:

Innborgun á afurðalán 302-78-81:	kr.	11.693.780,00
Innborgun á viðbótarafurðalán:	–	4.777.040,00
Greidd yfirdráttarskuld á tékkareikningi:	–	2.056.151,05
Greiddir vextir:	–	415.028,95

Eftir þessar greiðslur telur gagnáfrýjandi sig enn hafa átt kröfur á hendur Sæveri hf. vegna afurðalána, sem aðaláfrýjandi standi í ábyrgð fyrir samkvæmt yfirlýsingu frá 19. maí 1987. Gagnáfrýjandi heldur fram, að eftirstöðvar þeirra krafna hafi 24. janúar 1989 numið 14.536.000 krónum, sem er fjárhæð aðalkröfu hans í málinu. Um er að ræða annars vegar eftirstöðvar fyrrgreinds afurðaláns nr. 302-78-81, 13.048.880 krónur, og hins vegar eftirstöðvar afurðaláns nr. 302-78-91, 1.487.120 krónur, en inn á þá skuld var ekkert greitt með söluandvirði afurða í júlí 1988.

Gagnáfrýjandi skýrir varakröfu sína á þann hátt, að þar dragi hann frá aðalkröfu sinni 997.409,10 krónur. Þá fjárhæð kveður hann vera þann hluta af yfirdráttarskuld á tékkareikningi Sævers hf., sem hafi greiðst 12. júlí 1988 og ekki sé hægt að sýna beint fram á, að hafi orðið til vegna greiðslu afborgana eða vaxta af afurðalánum eða vegna vaxta af skuld á tékkareikningnum sjálfum.

Þrautavarakröfu sína skýrir gagnáfrýjandi þannig, að hann leggi þar til grundvallar aðalkröfu sína, en dragi frá henni þann hluta af söluverði afurðanna, sem hafi ekki verið varið beint til greiðslu á afurðalánum Sævers hf., samtals 2.471.180 krónur. Þar er annars vegar um að ræða fé, sem gagnáfrýjandi notaði til að greiða yfirdráttarskuld á tékkareikningi Sævers hf., 2.056.151,05 krónur, og hins vegar áðurgreinda skuld félagsins við gagnáfrýjanda vegna vaxta, 415.028,95 krónur.

Í hinum áfrýjaða dómi, sem gagnáfrýjandi krefst, að verði staðfestur, ef ekki verður fallist á neina af framangreindum kröfum hans, var aðaláfrýjanda gert að greiða 7.287.780 krónur. Sú fjárhæð er fundin á þann hátt, að frá aðalkröfu gagnáfrýjanda er dregin sama fjárhæð og um ræðir í þrautavarakröfu hans, auk 4.777.040 króna, sem hann lét, eins og áður greinir, ganga til greiðslu upp í svokallað viðbótarafurðalán.

Í málflutningi fyrir Hæstarétti kom fram af hálfu aðaláfrýjanda, að hann teldi verulega skorta á, að málið væri nægilega reifað, til að dómur yrði lagður á það. Var einkum bent á, að af fyrirbyggjandi gögnum um ráðstöfun innborgana á tékkareikning Sævers hf. vegna afurðasölu á árinu 1988 mætti ráða, að talsvert vantaði á, að gagnáfrýjandi hefði látið allt andvirði afurða ganga til greiðslu afurðalána félagsins, en engin gögn séu fyrir hendi um ráðstöfun innborgana á reikninginn fyrir þann tíma. Telur aðaláfrýjandi, að af þessum sökum geti hann ekki fundið, hver staða afurðalána Sævers hf. hefði átt að vera, ef gagnáfrýjandi hefði ráðstafað andvirði afurða réttilega til greiðslu af þeim, en það, sem hafi misfarist af andvirðinu, telur aðaláfrýjandi eiga að koma til lækkunar á kröfum gagnáfrýjanda á hendur sér. Þá hefur aðaláfrýjandi einnig bent á, að ekkert liggi fyrir í málinu um afdrif hluta þeirra afurða, sem höfðu verið veðsettar gagnáfrýjanda til tryggingar fyrir afurðalánum.

Á það má fallast, að við höfðun málsins hafi vantað talsvert á, að það væri lagt nógu skýrlega fyrir af gagnáfrýjanda. Úr þeirri vanreifun virðist þó hafa verið mjög bætt fyrir dómtöku málsins í héraði, en héraðsdómari taldi fært að leggja efnisdóm á það, svo sem greinir í hinum áfrýjaða dómi. Eins og málið liggur nú fyrir, hafa komið fram skýringar gagnáfrýjanda á lánveitingum hans til Sævers hf. og meðferð á greiðslum, sem bárust honum vegna viðskipta við félagið, auk sérstakra skýringa á kröfugerð hans. Ekki eru efni til að fallast á það með aðaláfrýjanda, að gagnáfrýjandi hafi að auki verið þörf á að leggja fram frekari gögn um tékkareikning Sævers hf., enda var ekki ráðgert í skriflegum skilmálum fyrir afurðaláni félagsins hjá gagnáfrýjanda, að andvirði afurða, sem bærisk honum, gengi óskert til endurgreiðslu á slíkum lánum eða yrði greint sérstaklega frá öðrum innstæðum félagsins. Þá getur það ekki heldur snúið að gagnáfrýjanda, eins og hér stendur á, að skýra í einstaka atriðum, hvað orðið hafi um hluta afurða Sævers hf., sem voru veðsettar honum 25. nóvember 1987, áður en sú afurðasala fór fram, sem um ræðir í málinu. Hefur aðaláfrýjandi ekki fært fram rökstudd mótmæli gegn því, að sá hluti afurðanna hafi verið seldur á því tímabili og andvirði þeirra varið til lækkunar á skuld Sævers hf. vegna afurðalána.

Samkvæmt framangreindu verður ekki talið, að slíkir annmarkar séu á reifun málsins, að efnisdómur verði ekki lagður á það.

III.

Aðaláfrýjandi styður kröfu sína um sýknu í fyrsta lagi því, að ábyrgð sín á skuldum Sævers hf. við gagnáfrýjanda hafi aðeins náð til afurðaláns nr. 302-78-81, sem hafi samkvæmt veðskuldabréfi félagsins til gagnáfrýjanda frá 25. nóvember 1987 numið að hámarki 24.750.000 krónum. Heldur aðaláfrýjandi fram, að gagnáfrýjandi hafi án samráðs við sig veitt Sæveri hf. frekari afurðalán, en það hafi aukið mjög áhættuna af viðskiptunum ásamt því, að gagnáfrýjandi hafi ráðstafað hluta af andvirði afurða til endurgreiðslu á afurðalánum, sem hafi verið aðaláfrýjanda óviðkomandi.

Í hinum áfrýjaða dómi er að finna yfirlýsingu aðaláfrýjanda frá 19. maí 1987, þar sem hann tók á sig þá ábyrgð, sem gagnáfrýjandi reisir kröfur sínar á. Samkvæmt hljóðan yfirlýsingarinnar nær ábyrgð aðaláfrýjanda til afurðalána, sem Sæver hf. fengi hjá gagnáfrýjanda, og er hún hvorki bundin við tiltekin lán né ákveðna fjárhæð. Þegar af þessum sökum verður að hafna þessari málsástæðu aðaláfrýjanda.

Í öðru lagi miðar aðaláfrýjandi sýknukröfu við, að gagnáfrýjandi hafi látið hjá líða að lýsa kröfum vegna afurðalána við gjaldþrotaskipti á búi Sævers hf. Telur aðaláfrýjandi, að vegna þeirrar vanlýsingar hafi kröfurnar ekki aðeins fallið niður gagnvart þrotabúi félagsins, heldur einnig gagnvart sér sem ábyrgðarmanni.

Óumdeilt er, að gjaldþrotaskiptum á búi Sævers hf. var lokið 17. nóvember 1989, og fékkst þar ekkert greitt upp í almennar kröfur á hendur þrotabúinu. Samkvæmt því, sem fyrir liggur, hefði gagnáfrýjandi ekki getað notið annarrar stöðu í réttindaröð en sem almennur kröfuhafi, ef hann hefði lýst kröfum sínum vegna afurðalána í þrotabúið. Gagnáfrýjandi fór því ekki á mis við að fá greiðslu upp í kröfur sínar með vanlýsingu. Af þeim sökum og þar sem aðaláfrýjandi hefur ekki sýnt fram á, að vanlýsingin hafi á annan hátt leitt til tjóns, verður ekki fallist á, að aðaláfrýjandi hafi losnað undan ábyrgð sinni af þessari ástæðu.

Aðaláfrýjandi hefur í þriðja lagi stutt kröfu um sýknu því, að með gögnum, sem hann hefur lagt fram í Hæstarétti, hafi verið sýnt fram

á, að af sinni hendi hafi ekki verið gætt að því skilyrði 5. mgr. 89. gr. sveitarstjórnarlaga nr. 8/1986 fyrir, að hann gengi í einfalda ábyrgð fyrir skuldbindingum Sævers hf. við gagnáfrýjanda, að honum yrði sett trygging vegna ábyrgðarinnar. Telur aðaláfrýjandi þetta leiða til þess, að gagnáfrýjandi geti ekki haldið ábyrgðinni upp á sig.

Ekki er að sjá, að aðaláfrýjandi hafi haldið þessari málsástæðu fram fyrir en við munnlegan flutning málsins fyrir Hæstarétti. Gegn mótmælum gagnáfrýjanda verður þessari málsástæðu ekki komið að nú, enda er ekki fullnægt fyrir því skilyrðum 2. mgr. 163. gr. laga um meðferð einkamála, sbr. 17. gr. laga nr. 38/1994.

Samkvæmt framangreindu verður krafa aðaláfrýjanda um sýknu ekki tekin til greina.

IV.

Í hinum áfrýjaða dómi er frá því greint, að við munnlegan flutning málsins fyrir héraðsdómi hafi lögmaður sá, sem þar kom fram fyrir gagnáfrýjanda, lýst yfir, að viðbótarafurðalán, sem gagnáfrýjandi greiddi niður um 4.777.040 krónur með hluta af söluandvirði afurða frá 8. júlí 1988, hafi verið aðaláfrýjanda óviðkomandi. Leggur héraðsdómari til grundvallar, að með þessu hafi sakarefninu verið ráðstafað á þann hátt af hálfu gagnáfrýjanda, að umrædd fjárhæð eigi að koma til lækkunar á kröfum hans á hendur aðaláfrýjanda. Af hálfu gagnáfrýjanda hefur því ekki verið hrundið, að yfirlýsing, sem hafi þessar afleiðingar, hafi verið gefin fyrir héraðsdómi.

Með vísan til forsendna hins áfrýjaða dóms verður að fallast á, að gagnáfrýjanda hafi borið gagnvart aðaláfrýjanda að láta greiðsluna fyrir afurðir frá 8. júlí 1988, að fjárhæð 18.942.000 krónur, koma í heild til frádráttar skuldum Sævers hf. vegna afurðalána, sem aðaláfrýjandi var í ábyrgð fyrir. Samkvæmt framansögðu verður byggt á því, að sú ábyrgð hafi aðeins náð til afurðalána nr. 302-78-81 og 302-78-91. Af greiðslunni ráðstafaði gagnáfrýjandi samtals 7.248.220 krónum upp í aðrar skuldir Sævers hf. Ber því að draga þá fjárhæð frá aðalkröfu hans, eins og gert er í hinum áfrýjaða dómi.

Samkvæmt þessu ber að staðfesta niðurstöðu hins áfrýjaða dóms. Eftir atvikum er rétt, að hvor aðili beri sinn kostnað af málinu fyrir Hæstarétti.

D ó m s o r ð:

Hinn áfrýjaði dómur skal vera óraskaður.

Málskostnaður fyrir Hæstarétti fellur niður.

Dómur Héraðsdóms Norðurlands eystra 18. ágúst 1992.

Mál þetta, sem dómtekið var 21. f. m. að undangengnum munnlegum málflutningi þann dag, er höfðað af Búnaðarbanka Íslands, útibúinu á Akureyri, með stefnu, út gefinni á Akureyri 6. desember 1989 og þingfestri 7. s. m. fyrir bæjarþingi Akureyrar, gegn bæjarstjóranum á Ólafsfirði f. h. bæjarsjóðs Ólafsfjarðar.

Aðalkrafa stefnanda er, að stefndi verði dæmdur til þess að greiða stefnanda 16.153.800 kr. ásamt [nána tilgreindum vöxtum].

Til vara krefst stefnandi, að stefndi verði dæmdur til að greiða sér 15.884.397 kr. ásamt dómvöxtum [...].

Í báðum tilfellum er krafist málskostnaðar að skaðlausu af hendi stefnda að mati dómara.

Stefndi gerir þær dómkröfur að verða sýknaður af öllum kröfum stefnanda og stefnanda gert að greiða málskostnað skv. fram lögðum reikningi eða mati dómsins. Til vara er þess krafist, að stefnufjárhæð verði lækkuð og stefnanda gert að greiða málskostnað.

Helstu málsatvik og ágreiningsefni málsins eru þau, að með neðangreindri ábyrgðaryfirlýsingu, dags. á Ólafsfirði 19. maí 1987 og undirritaðri af bæjarstjóranum á Ólafsfirði, tók stefndi á sig eftirfarandi:

„Ábyrgðaryfirlýsing.

Ég undirritaður, bæjarstjórinn í Ólafsfirði, lýsi því hér með yfir f. h. bæjarstjórnar Ólafsfjarðar, að bæjarsjóður Ólafsfjarðar ábyrgist bakveð á afurðum Sævers hf., nnr. 8847-2810, þ. e. tekst á hendur einfalda ábyrgð vegna afurðalána sem fyrirtækið fær hjá Búnaðarbanka Íslands.“

Sæver hf. var úrskurðað gjaldþrota 13. desember 1988, innköllun birt 30. s. m., og lauk skiptum í búinu 17. nóvember 1989 og félagið afmáð úr Hlutfélagaskrá þann dag skv. vottorði Hlutfélagaskrár 15. febrúar 1990. Lýstar forgangskröfur í þrotabú Sævers voru 1.878.857.87 kr. og samþykktar forgangskröfur 1.337.467.87 kr. og almennar kröfur lýstar 17.501.106.56 kr. og samþykktar 16.077.166.71 kr., samtals samþykktar lýstar forgangs- og almennar kröfur 17.414.634.58 kr. Samkvæmt reikningsskilum þrotabúsins voru eignir til skipta 1.256.804 kr. og búskröfur samtals 1.224.179 kr., þ. e. upp í forgangskröfur greiddust 32.625 kr., og skv. skýrslu bústjóra voru allar forgangskröfur greiddar úr ríkissjóði, og voru því ríkissjóði greiddar 32.625 kr.

Stefnandi lýsti ekki kröfum í búíð, og heldur stefndi því fram, að

ábyrgðaryfirlýsingin hafi því ekki gildi lengur og fallið niður vegna vanlýsingar stefnanda í þrotabú Sævers hf. Þess utan telur stefndi, að stefnandi hafi ekki tölulega rökstutt kröfu sína nægjanlega, og eigi hún að vera miklum mun lægri.

Sæver hf. fékk framleiðslulán hjá stefnanda, að fjárhæð jafnvirði SDR 495.796, vegna afurðaframleiðslu á árinu 1987 til 1988, 24.750.000 kr., skv. veðskjali, út gefnu á Ólafsfirði 25. nóv. 1987 og móttæknu til þinglýsingar 1. des. s. á., þar sem stefnanda voru veðsettar 1169 tonn af grásleppuhrognum. Samkvæmt 6. tl. veðskjals þessa segir, að þegar andvirði afurðanna berist bankanum, skuli það ganga til greiðslu á vöxtum og afborgunum af framleiðslulánum skv. reglum bankans, en mismunur greiðist lántaka. Með yfirlýsingu, dagsettri á Akureyri 8. júlí 1988, út gefinni af stefnanda og samþykktari af stefnda og þinglesinni 23. 9. 1989, var 861 tunna leyst úr veðböndum með svohljóðandi skjali:

„Veðbandslausn.

Samkvæmt beiðni Sævers hf., lagmetisiðju, kt. 570985-0279, Strandgötu 22, Ólafsfirði, leysum hér með úr veðböndum 861 tunnu af grásleppuhrognum. Grásleppuhrogn þessi eru hluti framleiðsluveðs skv. skuldabréfi vegna framleiðsluláns, upphaflega 24.750.00 kr., sem út gefið var af Sæveri hf. hinn 25. nóvember 1987 og þinglýst 1/12 1987 sem skjal nr. 339/1987 í veðmálalabókum Ólafsfjarðar. Hrogn þessi 861 tunna er nú seld K. Jónssyni & Co, Akureyri, og mun Landsbanki Íslands, útibúið á Akureyri, annast greiðslu hrognanna til Búnaðarbanka Íslands, útibúsins á Akureyri, enda er veðbandslausn þessi háð því skilyrði og Landsbanka Íslands, Akureyri, afhent skjal þetta í því skyni.“

Sama dag gefur stefnandi út svofellda kvittun:

„Vér undirritaðir höfum hér með móttengið greiðslu frá Landsbanka Íslands, útibúinu á Akureyri, vegna kaupa K. Jónssonar & Co. hf., á 861 tunnu grásleppuhrogn frá Sæveri hf., Ólafsfirði, er skiptist þannig:

V/veðsetningar; DEM 778.83 pr. tn. DEM 670.573..... kr. 16.836.280

Greitt að beiðni K. Jónsson & Co. hf., – 2.105.720

Samtals kr. 18.942.000“

Greiðsla þessi var færð til innleggs á tékkareikningi nr. 8779 hjá stefnanda 12. júlí 1988, en reikningurinn var í eigu Sævers hf. Fyrir þessa færslu var reikningurinn í skuld, að fjárhæð 2.056.151.05 kr., en eftir færsluna var inneign 16.885.848,95 kr. Hinn 2. ágúst 1988 eru greiddar út af tékkareikningi þessum 11.693.780 kr. sem skv. dskj. nr. 24, sem er yfirlit stefnanda yfir

afurðalán Sævers hf. nr. 0302-78-81, greitt lán að þeirri fjárhæð samsvarandi SDR 194.609, og er færsla þessi dagsett á dómsskjalinu 29. júlí 1988. Sama dag eru greiddar út af tékkareikningnum 4.777.040 kr. til stefnanda, sbr. dskj. nr. 31, þar sem í texta stendur, að greidd sé innborgun á viðbótarlán, 79.500 SDR. Samkvæmt yfirlitum stefnanda yfir afurðalán Sævers hf. er ekki sjáanlegt, að neitt hafi verið greitt inn á afurðalán 0302-78-91 af þessari veðbundnu fjárhæð, svo að samtals hefur verið greitt af afurðalánum skv. gögnum stefnanda 16.470.820 kr., og vantar því upp á, að 2.471.180 krónum hafi verið varið til greiðslu afurðalána Sævers hf. af hinni veðbundnu greiðslu.

Við munnlegan málflutning upplýsti lögmaður stefnanda, að raunverulega hefði verið um þrjú framleiðslulán að ræða til Sævers hf. hjá stefnanda, þ. e. a. s. framlán nr. auðkennd 0302-78-81, sbr. dskj. nr. 6, og framhaldslán, þ. e., þegar afurðir voru komnar á frekara vinnslustig, sbr. dskj. nr. 7, og auðkennd voru nr. 0302-78-91, og síðan viðbótarafurðalán, sem Sparisjóður Ólafsfiarðar hafi ábyrgst og ekki séu hafðar uppi kröfur í máli þessu út af, svo að fyrirtækið hafi raunverulega fengið 100% afurðalán.

Stefnandi miðar aðalstefnufjárhæð aðalkröfu sinnar við stöðu afurðalána Sævers hf. 30. nóvember 1988, þ. e. lán nr. 0302-78-81, 13.395.500 kr., sbr. dskj. nr. 6, og lán nr. 0302-78-91, 2.758.300 kr., samtals 16.153.800 kr., og varakröfuna við stöðu afurðalána 16. febrúar 1989, 15.884.397 kr. skv. dskj. nr. 19, ósundurliðað. Samkvæmt dskj. nr. 24 var staða afurðaláns nr. 0302-78-81 30. desember 1988 13.048.880 kr. í skuld, og skv. dskj. nr. 25, sem er yfirlit yfir sama lán árið 1989, nam skuldin 29. desember þ. á. 16.922.570 kr., og hafði ekkert verið greitt inn á lánið það ár, en mánaðarlega færðar gengisuppfærslur til hækkunar eða lækkunar.

Skv. dskj. nr. 23, sem er yfirlit yfir afurðalán nr. 0302-78-91, nam skuldin 30. desember 1988 2.757.130 kr., og skv. dskj. nr. 26, sem er yfirlit yfir sama lán árið 1989, var greitt inn á það lán 24. janúar 1989 SDR 19.454, þ. e. 1.270.010 kr. Að teknu tilliti til þeirrar inngreiðslu hefur skuldastaða á því láni því verið 1.487.120 kr. þann dag og á láni nr. 0302-78-81 13.048.880 kr. og heildarafurðaskuldalán Sævers hf. þann dag því samtals 14.536.000 kr. skv. reikningsyfirlitum stefnanda. Stefnandi hefur ekki sundurliðað tölulega varakröfu sína, svo sem áður er nefnt.

Verða nú raktar helstu málsástæður og réttarheimildir aðila málsins.

Stefnandi vísar til laga nr. 28/1976 um Búnaðarbanka Íslands, 5. gr., d-liðar, svo og samningalaga nr. 7/1936, sbr. lög nr. 11/1986, en hann telur yfirlýsingu stefnda vera sjálfstætt skjal, en ekki áritun á lánskjööl Sævers hf. Um málskostnað vísar hann til XII. kafla laga nr. 85/1936. Stefnandi telur

ábyrgðaryfirlýsingu stefnda vera óskilyrta, þ. e., ábyrgðina ekki miðaða við ákveðna fjárhæð né ákveðið veðskjal eða skuldabréf, heldur hafi það verið lagt í hendur stefnanda og Sæveri hf., hversu há lánsfjárhæðin væri.

— — —

Stefndi reisir aðalkröfur sínar einkum á þeirri málsástæðu, að þar sem stefnandi hafi ekki hirt um að lýsa kröfum sínum í bú aðalskuldara, sé krafa stefnanda á hendur stefnda á grundvelli ábyrgðaryfirlýsingarinnar fallin niður.

— — —

Niðurstaða dómsins.

Í 111. gr. laga nr. 6/1978 um gjaldþrotaskipti segir, að sé kröfu ekki lýst innan kröfulýsingarfrests og hún ekki tryggð með veði eða öðrum slíkum rétti, komi hún ekki til greina við úthlutun úr búinu. Ekki verður á það fallist með stefnda, að ákvæði 111. gr. leiði að (sic), þó svo að aðalkröfunni sé ekki lýst í þrotabúi aðalskuldara, og komi ekki til greina við skipti á þrotabúi hans, falli krafan á hendur ábyrgðarmanni niður. Á einfalda ábyrgð reynir ekki, fyrr en algjört getuleysi skuldarans er staðfest, og liggur það fyrir í máli þessu, að við skipti á þrotabúi Sævers hf. greiddust aðeins búskröfur og örlítið upp í forgangskröfur, svo sem að framan er rakið. Á það ber einnig að líta, að heimild stefnda til ábyrgðarskuldbindinga er mjög takmörkuð, og í 5. tl. 89. gr. laga nr. 8/1986, sveitarstjórnarlaga, segir, að sveitarstjórn geti veitt einfalda ábyrgð til annarra aðila gegn tryggingum, sem hún metur gildar. Samkvæmt laganna hljóðan má því ætla, að stefndi hafi baktryggingu fyrir ábyrgðaryfirlýsingu sinni. Þar sem báðir aðilar máls þessa höfðu mikilla hagsmuna að gæta við gjaldþrot Sævers hf., er það álit dómsins, að ákvæði 111. gr. 1. nr. 6/1978 verði ekki skýrð á þann veg, að stefnandi hafi glatað kröfu sinni á hendur stefnda við það að lýsa henni ekki í þrotabúið. Koma þá til álita þau lagarök stefnda, að 113. og 114. gr. 1. um hlutafélag nr. 32/1978 leiði til sýknu, þar sem þau ákvæði leiði til þess, að slíta beri hlutafélagi og við það falli kröfuréttarsambandið niður, þar sem skuldari verður ekki lengur til eftir félagsslitin. Á þetta er ekki fallist. Enda þótt bú Sævers hf. hafi verið afmáð úr Hlutafélagaskrá við skiptalok 17. nóvember 1989, telur dómurinn það ekki hafa neina réttarlega þýðingu, þar sem í máli þessu er upplýst, að búið var svo til eignalaust, svo að ekki verður séð, að vanlýsing stefnanda hafi bakað stefnda nokkurt tjón í sjálfsér, og stefndi hefur ekki sýnt fram á, að aðgerðaleysi stefnanda um kröfulýsinguna hafi gert hann verr settan en ella. Samkvæmt þessari niðurstöðu er því talið, að ábyrgðaryfirlýsing stefnda hafi ekki í sjálfsér fallið niður við vanlýsingu stefnanda í bú Sævers hf. Eins og ábyrgðaryfirlýsing stefnda

er orðuð, getur dómurinn ekki fallist á þá röksemd stefnda, að hún hafi eingöngu tekið til skulda Sævers hf. við stefnanda 19. maí 1987. Hins vegar verði að túlka efni yfirlýsingarinnar þröngt, þannig, að hún taki eingöngu til afurðalána, sem Sæver hf. fékk hjá stefnanda.

Kemur þá til álíta töluleg kröfugerð stefnanda. Svo sem hér að framan er rakið, nam afurðalánaskuld skv. yfirliti stefnanda 24. janúar 1989 alls 14.536.000 krónum. Dómurinn fellst á þá staðhæfingu stefnda, að tölulega sé kröfugerð stefnanda að mörgu leyti óskýr og að sumu leyti óstudd, en þó dómtæk. Óumdeilt er að mati dómsins, hver fjárhæð hinna eiginlegu afurðalána Sævers voru 24. janúar 1989. Með vísan til ábyrgðaryfirlýsingar stefnanda svo og til framleiðsluláns Sævers hf. frá 25. nóvember 1987 telur dómurinn, að greiðslan 8. júlí 1988 vegna veðbandslausnarinnar sama dag, 18.942.000 kr., eigi að koma að fullu til frádráttar afurðalánaskuld Sævers hf., en ekki eingöngu 11.693.780 kr., eins og fram kemur í gögnum málsins. Svo sem að framan er rakið, voru greiddar af þeirri fjárhæð 4.777.040 kr. með millifærslu af tékkareikningi Sævers hf. nr. 8779, viðbótarlán, sem lögmaður stefnanda upplýsti í málflutningi, að væri máli þessu óskyld, og kemur því til lækkunar á kröfum stefnanda. Vantar því enn 2.471.180 kr. upp á, að greiðslan frá 8. júlí 1988 hafi komið stefnda að notum skv. gögnum málsins, og ber því einnig að lækka kröfu stefnanda um þá fjárhæð. Samkvæmt reikningsyfirliti um afurðalán stefnanda, er hann sjálfur hefur lagt fram, þykir dóminum rétt að miða við stöðu afurðalána, eins og þau voru, er síðasta greiðsla fór fram inn á þau 24. janúar 1989, þ. e. 14.536.000 kr., og frá því ber að draga, eins og áður er rakið, 4.777.040 kr. og 2.471.180 kr., samtals 7.248.220 kr., og samkvæmt þessari niðurstöðu ber því stefnda að greiða stefnanda 7.287.780 kr. ásamt vöxtum samkvæmt 10. gr., sbr. 2. mgr. 14. gr. vaxtalaga nr. 25/1987, sbr. l. nr. 67/1989, frá 25. janúar 1989 til greiðsludags.

Samkvæmt þessari niðurstöðu málsins þykir rétt eftir atvikum, að hvor aðili um sig beri sinn hluta málskostnaðar.

Dóm þennan kvað upp Ásgeir Pétur Ásgeirsson héraðsdómari.

D ó m s o r ð :

Stefndi, bæjarstjórinn á Ólafsfirði f. h. bæjarsjóðs Ólafsfjarðar, greiði stefnanda, Búnaðarbanka Íslands, útibúinu á Akureyri, 7.287.780 kr. ásamt vöxtum skv. 10. gr., sbr. 2. mgr. 14. gr. vaxtalaga nr. 25/1987, sbr. l. nr. 67/1989, frá 25. janúar 1989 til greiðsludags.

Málskostnaður fellur niður.